

Онасенко К. В.,

Київський національний лінгвістичний університет

ПРАГМАТИЧНО-КОМУНІКАТИВНІ ОСОБЛИВОСТІ ІМЕННИКА-КВАНТИФІКАТОРА *UNPEU* У ФУНКЦІЇ ОПЕРАТОРА НИЗЬКОГО СТУПЕНЮ ОЗНАКИ У ФРАНЦУЗЬКОМУ ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

*Стаття присвячена вивченню текстових функцій оператора *un peu* у французькому публіцистичному дискурсі. Автор досліджує прагматичні особливості даного оператора.*

Ключові слова: прагматика, оператор, текстові функції, тематичні групи.

*Статья посвящена изучению текстовых функций оператора *un peu* в французском публицистическом дискурсе. Автор исследует прагматические особенности данного оператора.*

Ключевые слова: прагматика, оператор, текстовые функции, тематические группы.

*The article considers the study of textual functions of the operator *un peu* in French publicistic discourse. The author researches the pragmatic peculiarities of the said operator.*

Keywords: pragmatic, operator, textual functions, thematic groups.

Актуальність. Характеристика іменників-квантифікаторів може здійснюватись у різних аспектах: граматичному, семантичному і прагматичному. При цьому прагматичний (функціональний) аспект протистоїть статичним аспектам мови (семантичному та граматичному) і характеризується наявністю власних складових (стилістичних і соціолінгвістичних).

Комплексне багатоаспектне дослідження іменників-квантифікаторів дозволить відтворити цілісну картину світу і роль даних іменників-квантифікаторів серед інших мовних одиниць з неозначено-кількісним значенням, виявити специфіку їх вживання у сучасному публіцистичному дискурсі та представити сукупність їх текстових функцій.

Мета нашої розвідки полягає в комплексному виявленні і описанні особливостей іменника-квантифікатора *un peu* у прагматичному аспекті.

Завданням є виявити прагматичні особливості *un peu*, визначити і описати його текстові функції у сучасному французькому публіцистичному дискурсі.

Текстові функції іменників-квантифікаторів проявляються у сфері прагматики. Прагматична складова висловлення містить відношення мовця до його змісту (впевненість, припущення, оцінка, надія, бажання, тощо). Як зазначає вітчизняний учений М.М. Попович, прагматика сконцентрувала свою увагу на комунікативній поведінці людини, що спілкується, на відношеннях, що складаються, з одного боку, між мовою та її користувачами, а з іншого – між самими користувачами в процесі їх спілкування засобами мови. На думку вченого, "...прагматика цікавиться інтенсивно умовами, в яких відбувається комунікативний акт" [4, с. 16].

Прагматику цікавить не стільки значення слів та їх поєднання, скільки те, що хоче сказати мовець. Інтерпретувати висловлення в рамках теорії прагматики – це означає визначити "непрямий зміст", який міститься в ньому [3, с. 3].

Прагматика полягає в орієнтації на фактор адресата. У прагматичному аналізі точка зору адресата береться за відправну [2, с. 358].

На прагматичну складову слів низького ступеню ознаки вказує Ю.Д. Апресян. Під прагматикою вчений розуміє закріплене в мовній одиниці (лексемі, афіксі, граемі, синтаксичній конструкції) відношення мовця: 1) до дійсності; 2) до змісту висловлення; 3) до адресата. Властивостями прагматичної інформації є: 1) периферійність засобів її вираження; 2) її розподіл між різними мовними засобами, тобто не локалізованість в якій-небудь одній одиниці мови; 3) її пов'язаність з семантичною інформацією [1, с. 136-140].

Теоретичні гіпотези прагматичних досліджень знаходять підтвердження у французькому мовознавстві у межах інтегрованої і когнітивної прагматики через дослідження акта висловлювання (*énonciation*) і висловлювання (*énoncé*). У концепції інтегрованої прагматики вихідним визнається положення про те, що мова має фундаментальну здатність представляти дійсність, створювати її образ. Завдяки цьому створюються описи світу, які модифікуються суб'єктивними відношеннями, пов'язаними, у першу чергу, з вивченням перформативних висловлювань, пресупозиції, негативних висловлювань, дискурсивних слів, прагматичних конекторів і операторів, тлумачення яких набуває в концепції О. Дюкро лінгвістичне звучання [5].

Дана теорія пов'язана з вивченням *peu, peu à peu, un peu, un tout petit peu, sipeu, peu après, à peu près, un peu partout, puisque, tête, mais, justement* тощо, які описуються через їх вплив на аргументативний потенціал, а також аргументативних конекторів *puisque, tête, mais, justement* тощо, які враховують аргументативний потенціал з'єднаних ними речень. Їх основні властивості визначаються двома функціями: поєднанням мовних актів або інших одиниць прагматичної природи (аргументативні конектори) і реалізацією акта аргументації, тобто акта, який змушує співбесідника інтерпретувати висловлювання як аргумент для певного заключення, часто імпліцитного, яке має за мету мовець (оператори).

Існують різні види операторів, у даній розвідці розглядається оператор, який є одним зі способів зробити висловлення менш жорстким, прямолінійним.

Лінгвістичний аналіз публіцистичного матеріалу дозволяє виокремити такі тематичні групи поєднання оператора у функції зниження негативної конотації слова і/або висловлення, а також для передачі незначної ознаки, нечітких станів, складних відносин:

- 1) тематична група поєднань оператора з найменуваннями психологічних станів, а саме на позначення:
- терпіння: “*J’ai dû **un peu patienter** dans la ligne droite et il finit très correctement*” [6 a];
 - розчарування: “***Un peudéçu** par sa médaille d’argent sur 50 m dos, Camille Lacourt a promis dimanche de ne plus se laisser submerger par les sollicitations et de se concentrer à 100% sur la natation en vue des Jeux olympiques de Londres l’an prochain*” [9 a];
 - страху: “*Ce qui est sûr, c’est qu’après une longue absence il y a forcément **un peu d’appréhension** et cela crée des tensions musculaires*” [6 b];
 - смутку: “*Ce soir je suis **un peu triste**, mais ça va quand même*” [6 c].
 - хвилювання: “*J’ai essayé de jouer la victoire d’étape mais ça n’a pas très bien collaboré dans le groupe et j’étais peut-être **un peu trop nerveux***” [6 d];
 - невпевненості, розгубленості: “*Au début, on a eu **un peu de mal** à cohabiter mais après, on a commencé à travailler ensemble, en groupe, à discuter, et maintenant tout va bien*” [9 b];
 - образи: “*Je suis même **un peu vexé** que moi, il ne m’ait rien proposé*” [9 c];
 - станів, складних відносин: “*Et souvent quand on est dans le rouge, on a du mal à faire preuve d’efficacité en étant **un peu plus pragmatique***” [6 e].
 - характеристика поведінки: “*C’est **un peu fou***”, déclare Gina à l’AFP à la fin de la rencontre. “*C’est incroyable de savoir qu’ils se soucient de nous*” [9 d];
 - міжособисті відношення: “*Peut-être que, lui, il a eu **un peu plus de chance** aujourd’hui, moi **un peu moins***” [6 c];
- 2) тематична група поєднань оператора з найменуванням фізичних станів:
- “*J’ai été blessé pendant la préparation et j’étais un peu court pour le match contre Sochaux*” [9 e];
 - “*Je suis content de le voir, mais il a l’air **un peu fatigué***” [9 f].
- 3) тематична група поєднань оператора зі словами, які вказують на неозначеність місцезнаходження: “*Jemebaladeunpreupartout*” [10];
- 4) тематична група поєднань оператора зі словами, які передають неозначений ступінь ознаки погоди: “*C’était fin février, début mars, il faisait **un peu mauvais***” [10]; “*[...] le traité se trouve rendu à l’état de courageuse pelouse municipale un dimanche de rugby **un peu pluvieux***” [8 a].
- 5) тематична група поєднань оператора зі словами, які передають часові відношення (*une heure, unesemaine, un mois, un an*, більш абстрактне позначення часу):
- “*Le chef de l’Etat est resté **un peu moins d’une heure** avec l’ancien secrétaire général de l’Elysée, qui a été opéré mardi*” [9 g];
 - “*Il s’agissait de leur second entretien en **un peu plus de deux semaines***” [9 g];
 - “*Le Clermontois Thomas Domingo, victime d’une rupture du ligament croisé antérieur du genou en avril, n’a pas été jugé suffisamment prêt **un peu moins de cinq mois** après son opération*” [9 h];
 - “*Le Néerlandais Anton Geesink, premier non-Japonais à être devenu champion du monde, en 1961, puis champion olympique des lourds, à Tokyo, en 1964, a pour sa part été élu légende du judo **un peu moins d’un an** après son décès*” [9 i];
 - “*Il a également confirmé la capture de Saïf al Islam, le plus jeune fils du colonel libyen, qui avait été annoncée **un peu plus tôt** par le chef de file du CNT, Moustafa Abdeldjeïl*” [9 j].
- Іменник-квантифікатор *unpeu* вказує на неозначеність ситуації, мотивів, поведінки, її приблизну характеристику: “*Cela peut paraître **un peu bêta** de le rappeler mais en vertu de ce principe qui n’accepte pas la contradiction, il y a un brin de logique que Nancy, l’équipe qui est arrivée – et de loin – le plus souvent en finale (5) depuis qu’elle est disputée en un match sec (2005), soit aussi la première qui soit sacrée deux fois à Paris-Bercy*” [6 f]; “*Ne pas avoir de smartphone en 2011, dans le milieu de la presse, c’est **un peu** comme ne pas avoir de télé en 1981*” [9 k]. *Unpeu* використовується для пом’якшення неприємної ситуації: “*C’est **un peu** décevant mais on sent qu’il y a une volonté d’agir*” [9 l].
- Деяким текстам економічного напрямку не властива конкретна оцінка ситуації: “*Les recettes du mois ont **un peu augmenté** pour atteindre 159 milliards, contre 156 milliards en juillet 2010, tandis que les dépenses ont nettement reculé à 288 milliards, contre 321 milliards un an plus tôt*” [9 m]; “*Pour l’instant, le projet compte **un peu moins** d’un millier de contributeurs*” [9 n]; “*InterDigital, qui s’est mis en vente, pèse **un peu moins** de trois milliards de dollars (2,08 milliards d’euros) en Bourse*” [9 o].
- Іменник-квантифікатор *unpeu* у сучасному французькому публіцистичному дискурсі слугує для передачі незавершеності дії: “*J’ai déjà parlé **un peu** avec Kevin sur ce sujet*” [6 g]; “*Dans la soirée, Brest a gâché **un peu** la fête à Valenciennes, qui inaugurait son stade flambant neuf du Hainaut*” [9 p]; “*J’ai **un petit peu changé** de mentalité*” [6 h].
- Іменник-квантифікатор *un peu*, виконуючи функцію оператора, крім передачі незначущості ознаки, послаблює категоричність висловлення: “*Les Dijonnais, qui découvraient l’élite pour la première fois de l’histoire du club, se souviendront de leurs débuts lors d’un match **un peu fou**, où ils finirent par craquer après avoir eu deux buts refusés par l’arbitre et raté deux penalties*” [9 q]; “*Certaines de ces propositions ne sont que des reprises, **un peu** radicalisées, d’idées déjà contenues dans le projet du PS pour 2012*” [7 a]; “*Par contre, sur la mêlée, on a été **un peu faiblard***” [7 b]. В останньому прикладі оператор *unpeu* поєднаний з прикметником зі зневажливим суфіксом *-ard* надає висловленню більш емоційно насиченого забарвлення.
- Варто зазначити, що у сучасній французькій публіцистиці *unpeu* виступає як засіб для вираження неозначеності при обставині способу дії: “*Les unes de la presse française, mais aussi du Financial Times et du Herald Tribune, rappellent **un peu cruellement** quelques-unes de ces illusions*” [8 b].
- Іменник-квантифікатор *unpeu* функції оператора вживається для передачі приблизної номінації: “*Si on chipotait, on dirait que tout ça manque **un peu de spontanéité***” [9 r]; “*Dans l’autre rencontre du jour, Saint-Etienne s’est imposé 2-1 à Bordeaux avec **un peu** de réussite en première mi-temps*” [9 q]; “*On fait des erreurs **un peu bêtes**, c’était **un peu** de la naïveté*” [9 s].

Висновки. Іменник-квантифікатор *inprei* в якості оператора виконує різні функції: 1) він послаблює негативну оцінку або конотацію слова *i*/або висловлення; 2) являється характерною рисою публіцистичного дискурсу; 3) "пом'якшує" зміст мовлення, робить його важко заперечуваним; 4) знижує пафос висловлення, категоричність оцінки.

Іменник-квантифікатор *inprei* вживається зі словами на позначення внутрішнього стану людини, його почуттів і впливає на їх значення, а саме у напрямку невизначеності ознаки.

Якщо усунути *inprei* з висловлення, його смисл не зміниться, але його тональність сприймається більш категорично.

У подальшому відкривається перспектива дослідження даного іменника-квантифікатора у функції евфемізмів.

Література:

1. Апресян А.Д. Интегративное описание языка и системная лексикография. – М., 1995. – Т.2. – 472 с.
2. Арутюнова Н.Д. Фактор адресата // Известия АН. – Сер. лит. и яз. – М., 1981. – Т. 40. – № 4. – С. 356-367.
3. Арутюнова Н.Д., Падучева Е.В. Истоки, проблемы и категории прагматики // Новое в зарубежной лингвистике. – М., 1985. – Вып. XVI. – С. 3-42.
4. Попович М.М. Основи теорії мовної комунікації. – Чернівці: Рута, 2008. – 151 с.
5. Ducrot O. La preuve et le dire. – Paris: Mame, 1973. – 290 p.
6. L'Equipe [Электронный ресурс]: <http://www.lequipe.fr>:
 - a) Une juste récompense pour Davy Bonilla. – <http://www.lequipe.fr/Hippisme/breves2011/une-juste-recompense-pour-davy-bonilla-28703.html>
 - b) "Encore loin de la copie idéale". – http://www.lequipe.fr/Rugby/breves2011/20110813_233420_-encore-loin-de-la-copie-ideale.html
 - c) Federer, "un peu triste". http://www.lequipe.fr/Tennis/breves2011/20110605_212428_federer.html
 - d) Vinokourov: "Une autre fois". – http://www.lequipe.fr/Cyclisme/breves2011/20110709_204752_vinokourov-une-autre-fois.html
 - e) Où doivent-ils progresser? http://www.lequipe.fr/Rugby/breves2011/20110814_154726_que-doivent-ils-changer.html
 - f) Nancy de main de maître. – http://www.lequipe.fr/Basket/breves2011/20110611_192431_nancy-de-main-de-maitre.html
 - g) Séraphin vers Cholet. – http://www.lequipe.fr/Basket/breves2011/20110616_083323_seraphin-vers-cholet.html
 - h) Les bons points. – http://www.lequipe.fr/Tennis/breves2011/20110403_195852_retour-en-grace.html
7. LeMonde [Электронный ресурс]: <http://www.lemonde.fr>:
 - a) Proposer plutôt que tempêter les habits neufs du candidat Montebourg. – http://www.lemonde.fr/primaire-parti-socialiste/article/2011/08/22/proposer-plutot-que-tempeter-les-habits-neufs-du-candidat-montebourg_1561983_1471072.html
 - b) Nathalie Amiel: "les joueurs du XV de France doivent être frustrés, et c'est tant mieux". – http://www.lemonde.fr/sport/article/2011/08/21/xv-de-france-les-bleus-doivent-etre-frustres-et-c-est-tant-mieux_1561905_3242.html
- 8) Le Monde diplomatique [Электронный ресурс]: <http://www.monde-diplomatique.fr>:
 - a) Fin de la mondialisation, commencement de l'Europe? – <http://www.monde-diplomatique.fr/2009/06/LORDON/17217>
 - b) Un an plus tard, la triste "symphonie" du G20. – <http://www.monde-diplomatique.fr/carnet/2010-06-29-G20>
- 9) Le Nouvel Observateur [Электронный ресурс]: <http://tempsreel.nouvelobs.com>:
 - a) Natation: Camille Lacourt promet de ne plus se disperser. – <http://tempsreel.nouvelobs.com/actualite/sport/20110731.REU6923/natation-camille-lacourt-promet-de-ne-plus-se-disperser.html>
 - b) Jeunes chrétiens israéliens et palestiniens, ensemble à Madrid. – <http://tempsreel.nouvelobs.com/actualite/societe/20110817.AFP3193/jeunes-chretiens-israeliens-et-palestiniens-ensemble-a-madrid.html>
 - c) Robert Bourgi persiste et dit ne rouler pour personne. – <http://tempsreel.nouvelobs.com/depeche/top-news/20110912.REU4520/robert-bourgi-persiste-et-dit-ne-rouler-pour-personne.html>
 - d) Dix jours après les émeutes à Londres, Charles et Camilla se rendent sur le terrain. – <http://tempsreel.nouvelobs.com/actualite/monde/20110817.AFP3185/dix-jours-apres-les-emeutes-a-londres-charles-et-camilla-se-rendent-sur-le-terrain.html>
 - e) Ligue 1: l'OM et Mathieu Valbuena en quête de points. – <http://tempsreel.nouvelobs.com/actualite/sport/20110814.REU9225/ligue-1-l-om-et-mathieu-valbuena-en-quete-de-points.html>
 - f) Jacques Chirac, en vacances à Saint-Tropez, prend la pose sur le port. – <http://tempsreel.nouvelobs.com/actualite/politique/20110814.AFP2532/jacques-chirac-en-vacances-a-saint-tropez-prend-la-pose-sur-le-port.html>
 - g) Accord entre Aung San Suu Kyi et le gouvernement Birman. – <http://tempsreel.nouvelobs.com/actualite/monde/20110812.REU9031/accord-entre-aung-san-suu-kyi-et-le-gouvernement-birman.html>
 - h) Rugby: Sylvain Marconnet et Thomas Domingo n'iront pas au Mondial. – <http://tempsreel.nouvelobs.com/actualite/sport/20110821.FAP2825/rugby-sylvain-marconnet-et-thomas-domingo-n-iront-pas-au-mondial.html>
 - i) David Douillet élu meilleur judoka de l'histoire par la fédération internationale de judo. – <http://tempsreel.nouvelobs.com/actualite/people/20110822.AFP4013/david-douillet-elu-meilleur-judoka-de-l-histoire-par-la-federation-internationale-de-judo>
 - j) Deux fils de Mouammar Kadhafi aux mains des rebelles. – <http://tempsreel.nouvelobs.com/depeche/top-news/20110822.REU0498/deux-fils-de-mouammar-kadhafi-aux-mains-des-rebelles-dit-le-cnt.html>
 - k) SERIE D'ETE – Comment vivre sans smartphone? – <http://tempsreel.nouvelobs.com/actualite/societe/20110801.OBS7945/serie-d-ete-comment-vivre-sans-smartphone.html>

- l) Les Bourses en berne, le couple franco-allemand en première ligne. – <http://tempsreel.nouvelobs.com/depeche/top-news/20110816.AFP2940/les-bourses-en-berne-le-couple-franco-allemand-en-premiere-ligne.html>
- m) Le déficit budgétaire des Etats-Unis s'atténue en juillet. – <http://tempsreel.nouvelobs.com/actualite/economie/20110810.REU8677/le-deficit-budgetaire-des-etats-unis-s-attenué-en-juillet.html>
- n) Bretagne : sept nouvelles statues monumentales pour la Vallée des Saints. – <http://tempsreel.nouvelobs.com/actualite/culture/20110814.AFP2550/bretagne-sept-nouvelles-statues-monumentales-pour-la-vallee-des-saints.html>
- o) Apple, Nokia et d'autres examinent le dossier InterDigital-sces. – <http://hightech.nouvelobs.com/actualites/depeche/20110817.REU9777/article.html>
- p) Ligue 1: Toulouse et Caen en tête, nul du PSG à Lorient. – <http://tempsreel.nouvelobs.com/depeche/top-news/20110813.REU9183/ligue-1-toulouse-et-caen-en-tete-nul-du-psg-a-orient.html>
- q) Ligue 1: Rennes prend la tête, Saint-Etienne gagne à Bordeaux. – <http://tempsreel.nouvelobs.com/depeche/top-news/20110807.REU8099/ligue-1-rennes-prend-la-tete-saint-etienne-gagne-a-bordeaux.html>
- r) Portrait. Wilde Wilde West. – <http://tempsreel.nouvelobs.com/actualite/panique-a-hollywood/20110817.OBS8704/portrait-wilde-wilde-west.html>
- s) Mondial-20 ans: les Bleus s'inclinent face au Portugal en demi-finale. – <http://tempsreel.nouvelobs.com/depeche/top-news/20110818.AFP3234/mondial-20-ans-les-bleus-s-inclinent-face-au-portugal-en-demi-finale.html>
10. Urbanisme [Электронный ресурс]: <http://www.urbanisme.fr/issue/guest.php?code=379>